

A változékonyság a kulcs: a klímapolitikák újragondolása a pásztorkodás szemszögéből

*Az IYRP (Legelők és Pásztorok Nemzetközi Éve) Pásztorkodás és Klímaváltozás Munkacsoportjának szakpolitikai összefoglalója
2025. október*

Ez a szakpolitikai összefoglaló olyan klímapolitikák és finanszírozási rendszerek kialakítását sürgeti, amelyek felismerik: a pásztorkodó közösségek esetében a klímakockázatok kezelésében való különleges szakértelmük adja termelékenységük, fenntarthatóságuk és alkalmazkodóképességük alapját.

Bevezetés

A magashegységek vonulataitól a száraz szavannákon át egészen a sarkvidéki tundrákig a pásztorkodás olyan ökoszisztémák részeként fejlődött ki, amelyeket jelentős éghajlati és ökológiai változékonyság jellemez. [Ez a dokumentum a pásztorkodást olyan, az ökológiai rendszerekbe szervesen beágyazott tájműködtetési módként értelmezi, amely nem védekezni próbál a változékonyság ellen, hanem együttműködik vele, ezért logikája alapvetően eltér azoktól az állattartási rendszerektől, amelyek fosszilis energiahordozókra és mesterségesen stabil környezeti feltételekre épülnek.](#)

Ebben az összefüggésben a „pásztorkodás” nem egyszerűen egy megélhetési módot jelent, hanem olyan rendszert, amely saját ökológiai és gazdasági működési logikája szerint szerveződik. Bár a mai pásztorkodás legtöbb formáján nyomot hagytak azok az elmúlt évtizedekben alkalmazott szakpolitikai beavatkozások és fejlesztési programok, amelyek a pásztorság társadalmi szerkezetének és környezeti kapcsolatainak radikális átalakítására törekedtek, a pásztorkodás működésének alapelveit továbbra is szem előtt kell tartanunk. Csak így érthetjük meg, hogyan működik ez a rendszer, és miért fontosabb ma, mint valaha. A globális felmelegedés fokozza az éghajlati változékonyságot, a súlyosabb problémát mégis azok a gazdasági és intézményi hajtóerők jelentik, amelyek korlátozzák a pásztorkodó közösségek képességét arra, hogy alkalmazkodjanak ehhez a változékonysághoz.

Míg a globalizált mezőgazdaság a szabályozhatóságra és kiszámíthatóságra épül, és az éghajlati ingadozást csupán leküzdendő akadálnak tekinti, addig a pásztorkodás éppen a változékonysághoz való igazodásra és a klímakockázatok kezelésére specializálódott. Más, bizonytalan környezeti feltételek között működő megélhetési formák – például a kisparaszti gazdálkodás – szintén kialakítottak alkalmazkodási stratégiákat, a pásztorkodás azonban abban különleges, hogy magát a változékonyságot teszi a termelés és a társadalmi szerveződés alapjává.

[Éghajlati és időjárás változékonyság nélkül pásztorkodás nem is létezne.](#) A pásztorkodás természeténél fogva a klímához alkalmazkodott rendszer, amelynek legfontosabb eszköze a mobilitás: az állatállomány mozgása révén képes követni a legelési lehetőségek folyamatosan változó mintázatait. Éppen ezért a pásztorkodás alkalmazkodási útjai nem lehetnek azonosak azon rendszerek alkalmazkodásaival, amelyek a stabilitásra épülnek.

E különbség felismerése kulcsfontosságú a klímaalkalmazkodási politikák és finanszírozási mechanizmusok szempontjából. Amikor a beavatkozások az éghajlati változékonyságot önmagában káros tényezőnek tekintik, és a stabilitást jelölik meg a reziliencia egyetlen útjaként, valójában aláássák a pásztorkodás működési alapjait. Lebontják azt az ökológiai összhangot, amely ezt a rendszert a szélsőséges éghajlati viszonyokhoz alkalmazkodni képes élelemtermelési formák egyikévé tette, és ezzel együtt gyengítik azt a tágabb ökológiai és gazdasági környezetet is, amelynek fenntartásához a pásztorkodás hozzájárul.

Ezek a hatóerők tovább növelik a korábbi, félresikerült szakpolitikai döntések örökségét, amelyek korlátozták a pásztorkodók mozgásterét és önszerveződési lehetőségeit, miközben megnyitották a legelőterületeket a spekulatív földhasználat és a klímaváltozást erősítő globalizált gazdasági folyamatok előtt. Fontos tudatosítani, hogy a pásztorkodással kapcsolatos globális adatok továbbra is hiányosak és következtetlenné, és gyakran olyan gazdasági és ökológiai szemléletekre épülnek, amelyek figyelmen kívül hagyják e rendszerek dinamikus és alkalmazkodó jellegét. A pásztorkodásra vonatkozó nemzeti statisztikák ritkán különítik el ezt a megélhetési és termelési formát más, extenzív vagy akár intenzív állattartási rendszerektől. Ennek ellenére ezek a rendszerek a Föld szárazföldi felszínének legalább egynegyedén — jellemzően mezőgazdasági művelésre kevésbé vagy egyáltalán nem alkalmas területeken — teremtenek gazdasági értéket úgy, hogy közben fenntartják az ökológiai funkciókat is. E területek hús-, tej- és rosttermékeket, valamint szerves trágyát biztosítanak, miközben megőrzik a táj ökológiai működését.

A fosszilis energiahordozóktól függő alkalmazkodási modellekkel szemben — amelyek a klímaváltozás kezelését gyakran magának a problémának a súlyosbítása árán próbálják megvalósítani — a pásztorkodás hosszú távon fenntartható alternatívát kínál, mivel működése eleve összhangban áll a fennálló éghajlati viszonyokkal.

Kihívások

1. A pásztorkodás félreértésének ára van

A pásztorkodó közösségek megélhetését hosszú ideje olyan szakpolitikák és beruházások korlátozzák, amelyek elavult feltételezésekre épülnek: a pásztorkodást hatékonysági hiányosságokkal küzdő, sérülékeny és ökológiailag káros rendszerként kezelik. A gyarmati korszak földigazgatási rendszereitől kezdve a neoliberális fejlesztéspolitikákig ezek a narratívák olyan beavatkozásokhoz vezettek, amelyek feldarabolták a legelőterületeket, korlátozták a mobilitást és aláásták a közösségi intézményeket — miközben a hatalom és az erőforrások más szereplők kezében koncentráálódtak.

Jó példa erre a száraz térségekben létesített, egyre nagyobb számban megjelenő állandó vízvételi pontok rendszere. Ezek ugyan első pillantásra fejlesztési eszköznek tűnhetnek, valójában azonban elősegítették a letelepedést, felborították az évszakos legeltetési ciklusokat, társadalmi feszültségeket gerjesztettek, és hozzájárultak a tájak és legelők degradációjához.

A pásztorkodó közösségek beszűkülő lehetőségeik között gyakran olyan kényszerű alkalmazkodási stratégiákhoz folyamodnak, amelyek tovább növelik a rendszerre nehezedő nyomást. [A kialakuló problémák tehát nem a pásztorkodás „kudarcából” fakadnak, hanem abból, hogy a szakpolitikai és fejlesztési rendszerek nem értik e társadalmi-ökológiai rendszerek működését.](#) Napjainkban a stabilitásközpontú, nagy külső erőforrás-igényű modelleket egyre gyakrabban „klímaadaptációként” csomagolják újra, elvonva a figyelmet és a finanszírozást azoktól a rugalmasabb megoldásoktól, amelyek maguknak a pásztorkodóknak az alkalmazkodási tapasztalataira épülnek.

2. A pásztorkodás kockázatainak új dimenziói

A pásztorkodó térségek környezeti feltételeit maga a klímaváltozás is átalakítja. Az Andok és a Himalája magashegyi legelőin élő állattartók a hóborítottság változását, a gleccserek visszahúzódását és a korábbi tavaszi olvadásokat tapasztalják, amelyek közvetlenül befolyásolják a legelőkhöz és takarmányhoz jutást és az állatok egészségét. Az Északi-sarkvidéken a hóolvadás és a növényzeti ciklusok átalakulása módosítja a hagyományos vándorlási útvonalakat. A Száhel-övezet pásztorai pedig azt érzékelik, hogy a csapadék új ritmusokban és intenzitással érkezik. [Bár a pásztorkodó közösségek történelmileg hozzászoktak az éghajlati változékonysághoz, a szakpolitikai korlátozások, a földterületek feldarabolódása és a biztonsági kockázatok együttes hatása olyan új típusú bizonytalanságok közé szorította őket, amelyek kezelésére egyre kisebb mozgásterük maradt.](#)

3. A kisajátítás új frontvonalai

[Világszerte államok, vállalatok és nemzetközi intézmények egyre inkább saját klímavédelmi és alkalmazkodási céljaik terepeként tekintenek a pásztorok legelőterületeire.](#) E folyamatok közé tartoznak a nagyléptékű megújulóenergia-beruházások, a karbonkompenzációs projektek, az ásványkincs-kitermelés és az infrastruktúra-fejlesztési folyosók kiépítése. A legtöbb ilyen kezdeményezés figyelmen kívül hagyja a pásztorkodók földhasználati rendszereit, mobilitásukat és közösségi irányítási formáit. Ennek következménye a kisajátítás és a területi feldarabolódás új hulláma, amelyet tovább erősít a földspekuláció. A pásztorkodó régiók mellett gyakran olyan politikai narratívák célpontjává válnak, amelyek az állattartó közösségeket az erőszak vagy a biztonsági fenyegetések forrásaként ábrázolják. Ez sok esetben legitimációt ad a kényszerítő állami ellenőrzésnek és a társadalmi kirekesztésnek. A Száhel-övezetben ezek a diskurzusok összekapcsolódnak a gyenge állami jelenléttel és a növekvő bizonytalansági övezetekkel, ahol a régóta fennálló helyi konfliktusokat gyakran magasabb szintű geopolitikai és területellenőrzési stratégiák részeként használják fel.

4. Félrevezető klímavédelmi, alkalmazkodási és természetvédelmi válaszok

A klímavédelmi keretrendszerek gyakran a pásztorkodást magát állítják be a klímaváltozás egyik okozójaként, elsősorban annak állítólagos „hatékonysági hiányosságaira” hivatkozva. Ez a megközelítés újraéleszti azokat a régi narratívákat, amelyek ökológiailag károsnak tekintették a pásztorkodást, miközben figyelmen kívül hagyja annak regeneratív szerepét a szénkörforgásban, valamint azt a tényt, hogy a pásztorkodás ma is minimális mértékben függ a fosszilis energiahordozóktól. Az eredmény olyan szakpolitika, amely kiszorítja a pásztorkodó közösségeket, vagy intenzívebb állattartási rendszerekre próbálja átállítani őket — félreértve e rendszerek valódi működési logikáját és értékét.

Az alkalmazkodási programok szintén gyakran magában a pásztorkodásban látják a problémát, és ugyanazokat a korábbi „megoldásokat” ismétlik meg: korlátozzák a mobilitást, illetve a pásztorkodás feladására ösztönöznek ahelyett, hogy azokat a társadalmi és gazdasági tényezőket kezelnék, amelyek akadályozzák e rendszerek alkalmazkodóképességét. Hasonló problémák jelennek meg a biodiverzitás-védelmi és úgynevezett természetalapú

kezdeményezések esetében is. Bár ezek sokszor deklaráltan be kívánják vonni a pásztorkodókat, a gyakorlatban gyakran olyan korlátozó szabályokat és legelőhözafférési szabályokat vezetnek be, amelyek feldarabolják a legelőterületeket és kriminalizálják a mobilitást. A félkatonai jellegű természetvédelmi fellépések sokszor az úgynevezett „erőd-természetvédelem” logikáját követik: figyelmen kívül hagyják a pásztorkodók és a vadon élő állatvilág hosszú távú együttélésének történetét, sőt olykor az emberi jogok határait is átlépik. Az ilyen korlátozások nemcsak a megélhetést veszélyeztetik, hanem az ökoszisztémákat is károsítják: amikor a pásztorkodók elveszítik hozzáférésüket a létfontosságú erőforrásokhoz, a degradáció gyakran éppen a védett területek körül erősödik fel.

Szemléletváltás: másképpen kell a pásztorságra tekintenünk

1. A szakpolitikai megközelítések és a pásztorkodók valósága közötti eltérés

Számos szakpolitikai intézkedés és fejlesztési program abból a feltételezésből indul ki, hogy a pásztorkodás alapvetően hiányokra épülő rendszer: hiányzik a víz, a legelő, a szolgáltatások, az infrastruktúra és a stabilitás. Ebből a nézőpontból a megoldás magától értetődőnek tűnik: több kutat és szolgáltató központot kell létrehozni, miközben — amennyire csak lehet — csökkenteni kell, vagy akár teljesen meg kell szüntetni a mobilitást. Azonban a világ azon tájaiban, ahol a megélhetési rendszerek éppen az éghajlati és időjárásbeli változékonyság kihasználására épülnek, ezek a beavatkozások gyakran visszafelé sülnek el. [Amit a stabilitásközpontú modellek hiányosságnak látnak, az valójában egy olyan alkalmazkodó rendszer működőképes eleme lehet, amelyet kifejezetten a változékonysággal való együttélésre alakítottak ki.](#)

2. Az éghajlati és időjárásbeli változékonyság a pásztorkodás ökológiai közege

A pásztorkodás olyan ökoszisztémákban alakult ki, ahol a csapadék és a növényzet mennyisége jelentős ingadozást mutat, és ahol a legelő növényeinek tápanyagértéke gyakran csak rövid időszakokra éri el csúcspontját. A pásztorkodók ezeket a rövid időablakokat követik: állataikat egyik, tápanyagokban gazdag legelőről a másikra terelik, mindig az aktuálisan legkedvezőbb feltételekhez igazodva. Ez a stratégia lehetővé teszi, hogy az állatállomány sokkal hosszabb ideig maradjon jó minőségű táplálékforráson, mint akkor, ha a legelők mindenütt egyszerre érnének be, vagy ha a nyájak egy helyben maradnának. A pásztorkodás rezilienciája ezért nem a stabilitás megteremtéséből fakad, hanem abból, hogy képes megerősíteni és fenntartani ezt a sajátos alkalmazkodási képességet: a változékonyság aktív hasznosítását.

3. A pásztorkodó rendszerek sérülékenységet nem a klíma, hanem a szakpolitika okozza

[A klímaváltozással kapcsolatos narratívák gyakran a pásztorkodókat a környezeti változások tehetetlen áldozataiként mutatják be. Ez a szemlélet azonban elfedi sérülékenységük egyik legmélyebb okát: a szakpolitikai kudarcokat.](#) A pásztorkodó közösségek ugyanúgy szembesülnek a klímaváltozás okozta új kockázatokkal, mint más társadalmi csoportok, de egyben azok közé tartoznak, akik a legnagyobb tapasztalattal rendelkeznek e kockázatok kezelésében. A sérülékenység akkor növekszik, amikor korlátozzák a mobilitást, piaci árucikké alakítják az erőforrásokat, vagy gyengítik a hagyományos közösségi intézményeket. Ezek az akadályok — különösen akkor, ha társadalmi egyenlőtlenségekkel, például nőket érő társadalmi igazságtalanságokkal is összefonódnak — egyaránt korlátozzák az alkalmazkodóképességet és a termelékenységet. Még klímaváltozás hiányában is ezek a tényezők akadályoznák a pásztorkodó közösségek fejlődését.

4. Az alkalmazkodás nem üres lappal indul

Nem minden mezőgazdasági rendszer működik merev időbeosztásokra és a stabilitás feltételezésére épülve, ezért a klímaváltozás sem minden rendszert érint azonos módon. A pásztorkodók különleges tapasztalata az éghajlati változékonyság kezelésében olyan tudást képvisel, amely egyedülálló jelentőséggel bír. [Amikor a klímaváltozást radikális és új válságként értelmezzük, fennáll a veszélye annak, hogy a pásztorkodók ezen felhalmozott alkalmazkodási tudását éppen akkor minősítjük irrelevánsnak, amikor a legnagyobb szükség lenne rá.](#) Az alkalmazkodási stratégiáknak ezért a már létező, a bizonytalanság kezelésére kialakult tudásrendszerek újraértékeléséből, újbóli legitimálásából kell kiindulniuk — nem azok félresöpítéséből.

5. A reziliencia nem működhet fosszilis energiára építve

A pásztorkodó térségekben alkalmazott klímavédelmi intézkedések gyakran nagy külső erőforrásigényű, fosszilisenergia-függő technológiákra támaszkodnak. Ilyenek például az öntözőrendszerek, a takarmánytermesztés vagy a takarmányszállítás. Ezek az intézkedések új függőségi viszonyokat hoznak létre, miközben éppen azt a válságot erősítik, amelyet kezelni próbálnak. A nyugat-afrikai tapasztalatok ezzel szemben azt mutatják, hogy a pásztorkodás akár karbonsemleges, sőt bizonyos esetekben karbonnegatív rendszerként is működhet. Ez olyan modellt kínál, amely az ökológiai folyamatokkal való összehangoltságra épül. A hosszú távon fenntartható reziliencia nem támaszkodhat ugyanazokra a rendszerekre, amelyek a problémát előidézték.

6. Nem minden kibocsátás egyforma — ennek figyelmen kívül hagyása sérti a klímaigazságosságot

A klímapolitikák gyakran minden emberi eredetű üvegházhatású gázkibocsátást azonos módon kezelnek, mintha mindegyik ugyanolyan mértékben járulna hozzá a klímaváltozáshoz. Ez a megközelítés azonban figyelmen kívül hagy egy alapvető különbséget. **A fosszilis tüzelőanyagok elégetése olyan szenet juttat a légkörbe, amely évmilliókon át a föld mélyében volt elzárva. Ez egyirányú folyamat: a korábban tárolt szén új mennyiségként jelenik meg a légkörben, ezért hosszú távon fenntarthatatlan terhelést okoz. Ezzel szemben a biológiai rendszerekből származó kibocsátások — beleértve a pásztortolt állatállományt, a vadon élő növényevőket vagy a bomló szerves anyagokat — rövid távú természetes körforgások részei. A szén ezekben a rendszerekben folyamatosan mozog a talaj, a növényzet és a légkör között.**

Még akkor is, amikor egy ökoszisztéma károsodik, és átmenetileg több szenet bocsát ki, mint amennyit megköt, továbbra is az élő szénkörforgás részeként működik, és megfelelő helyreállítással évek alatt újra egyensúlyba hozható. A fosszilis eredetű kibocsátások ezzel szemben évszázadokra növelik a légkör teljes szénkészletét. Bár minden üvegházhatású gáz hozzájárul a felmelegedéshez, a zömmel a fosszilis kibocsátások felelősek azért a többletfelmelegedésért, amely a jelenlegi klímaváltozást előidéz. A biológiai rendszerek kibocsátásai inkább a Föld hőegyensúlyának fenntartásában vesznek részt, míg a fosszilis kibocsátások ezt az egyensúlyt olyan módon tolják el, ahogyan a láz emeli meg a test hőmérsékletét — nem egyszerűen melegebb takarót terítve ránk, hanem felborítva a rendszer normális működését.

Ha ezt a különbséget figyelmen kívül hagyjuk, félreértelmezzük a pásztorkodás szerepét, büntetjük az alacsony kibocsátású közösségeket, miközben a fosszilis energiahordozókra épülő rendszerek elkerülik a teljes felelősségre vonást. Míg a domináns megközelítések a rezilienciát egy sokk utáni „visszapattanási” képességként értelmezik, addig a pásztorkodás ellenálló képessége inkább plaszticitásból fakad — abból a képességből, hogy képes befogadni, átalakítani és működésének részévé tenni a változékonyságot.

A fősodor szemlélete	A pásztorkodás ökológiai logikája
A környezeti változékonyság problémát jelent	A környezeti változékonyság lehetőséget jelent
A mozgás instabilitást okoz	A mozgás a környezethez való alkalmazkodás eszköze
Az ellenálló képesség alapja a stabilitás	Az ellenálló képesség alapja a rugalmasság és a plaszticitás
A kockázatot ki kell küszöbölni	A kockázatot kezelni és integrálni kell
Az állattartás üvegházhatásúgáz-kibocsátása a klímaváltozás egyik oka	A megfelelően működő pásztorkodó rendszerek a szénkörforgás egyensúlyának fenntartásához is hozzájárulhatnak

Felhívás cselekvésre, azaz mit is tegyünk?

A szemléletváltás gyakorlati megvalósítása a hatalmi viszonyok átalakítását is megköveteli: a központilag irányított rendszerektől a helyi közösségekben gyökerező irányítási modellek felé kell elmozdulni. Az alábbi javaslatok azokat a szakpolitikai, pénzügyi és intézményi változtatásokat foglalják össze, amelyek szükségesek e fordulat megvalósításához.

1. A mobilitás és tágabb értelemben a pásztorkodó rendszerek plaszticitásának pénzügyi támogatása

A klímaadaptációs programokat új alapokra kell helyezni annak felismerésével, hogy a változékonyság — bár kockázatokat hordoz — egyúttal a pásztorkodás működtető ereje is. A hosszú távú fenntarthatóság kulcsa nem a változékonyság megszüntetése, hanem az azzal való együttműködés. A pásztorkodó rendszerek ellenálló-képességének erősítése ezért azoknak az alapvető stratégiáknak a támogatását igényli, amelyek lehetővé teszik a változékonyság hasznosítását: a mobilitás fenntartását, az állatállomány sokféleségének megőrzését, a rugalmas földhasználati rendszerek támogatását, valamint a gyorsan reagáló közösségi irányítási mechanizmusok megerősítését.

2. Az üvegházhatású gázok elszámolási rendszerének ökológiai szemléletű átalakítása

Az üvegházhatásúgáz-kibocsátások értékelésének figyelembe kell vennie a pásztorkodó rendszerek teljes ökológiai szerepét. Ez magában foglalja többek között a talaj egészségéhez való hozzájárulást, a biodiverzitás fenntartását, a hosszú távú szénmegkötést, valamint a megőrzött ökoszisztéma-funkciók révén elkerült kibocsátásokat. Az elszámolási módszereknek nem szabad büntetniük azokat a gyakorlatokat, amelyek összhangban állnak a klímavédelmi célokkal. A szabályozási rendszereknek és a szakpolitikai kereteknek egyértelmű különbséget kell tenniük a biológiai folyamatokba ágyazott kibocsátások és a fosszilis eredetű kibocsátások között.

3. A pásztorkodók tudásának elismerése mint klímaszakértelem

A pásztorkodó közösségek tudásrendszerei már eleve a környezeti kiszámíthatatlanság kezelésére fejlődtek ki. Az alkalmazkodási politikáknak ezért közösen kialakított stratégiákra kell épülniük, amelyek középpontba helyezik a megfigyeléseken alapuló tudást, a helyismereti és jószágmozgató ismereteket, valamint a közösségi intézmények működésével kapcsolatos tapasztalatokat. **El kell ismerni a pásztorkodók tudását mint klímaszakértelmet**, és biztosítani kell, hogy a pásztorkodás ökológiai szerepe egyaránt megjelenjen a klímapolitikai és a fejlesztéspolitikai tervezésben.

4. A pásztorkodók rezilienciáját korlátozó akadályok felszámolása

Meg kell szüntetni azokat a társadalmi és gazdasági korlátokat, amelyek akadályozzák a pásztorkodók mozgását, a legelési lehetőségekhez való hozzáférést, valamint a hagyományos közösségi intézmények működését. **Biztosítani kell a pásztorkodó közösségek hozzáférését a klímafinanszírozási forrásokhoz olyan eszközökön keresztül, amelyek támogatják ökológiai stratégiáikat anélkül, hogy a rendszer átalakítását vagy a letelepítés kikényszerítését követelnék meg.** A reziliencia alapja az olyan kormányzati és intézményi reform, amely lehetővé teszi a pásztorkodók számára saját szaktudásuk és alkalmazkodási képességeik kibontakoztatását.

5. Hozzáférés biztosítása a kárenyhítési, kárrendezési rendszerekhez

Még a klímához jól alkalmazkodott rendszerek is veszteségeket szenvednek el, ha alkalmazkodási lehetőségeiket korlátozzák. Amikor megszakad a mobilitás vagy korlátozottá válik az erőforrásokhoz való hozzáférés, a pásztorkodó közösségek veszteségeket szenvednek el, gazdaságiakat (pl. állatállomány elvesztése, vagyontárgyak károsodása) vagy nem gazdaságiakat (pl. hagyományos tudás elvesztése, kulturális károk). A veszteségekkel és károkkal foglalkozó nemzetközi finanszírozási mechanizmusoknak figyelembe kell venniük ezeket a rendszerszintű korlátokat, és méltányos hozzáférést kell biztosítaniuk a helyreállítást szolgáló támogatásokhoz mind a lassan kibontakozó, mind a hirtelen bekövetkező események esetében.

6. A klíma- és biztonságpolitikai célok összehangolása a pásztori mobilitás védelmében

A klíma- és biztonságpolitikai intézkedések sok esetben egymással ellentétes irányba hatnak: korlátozzák a mobilitást, és ezzel tovább növelik a kockázatokat. Az összehangolásnak a helyi viszonyok differenciált megértéséből kell kiindulnia, beleértve a tartós társadalmi kirekesztést, a korrupciót, a bizalomhiányt, valamint a gyenge kormányzási rendszereket. A közös tervezésbe be kell vonni a pásztorszervezeteket mind a klímapolitikai, mind a béketeremtési folyamatokba. Konfliktus sújtotta térségekben a bizalom helyreállítása és a mobilitás biztosítása a fenntarthatóság és a békés együttélés alapfeltétele.

7. Az eljárási, elosztási és elismerési igazságosság előmozdítása

Biztosítani kell, hogy a pásztorkodó közösségek női és férfi tagjai érdemben részt vehessenek a klímaválaszok tervezésében, végrehajtásában és értékelésében. Garantálni kell a klímaforrásokhoz való méltányos hozzáférést, valamint a szabad, előzetes és tájékozott beleegyezés (FPIC) elvének érvényesülését.

8. Igazságos átmenet biztosítása a zöld átállás során a pásztorkodó közösségek számára

A klímavédelmi projekteknek olyan biztosítékokat kell tartalmazniuk, amelyek megakadályozzák a kirekesztést, a tulajdonvesztést és a társadalmi marginalizációt. Jogszabályi és szakpolitikai védelmet kell létrehozni annak érdekében, hogy az erdősítési programok, a természetvédelmi projektek, valamint az energetikai beruházások ne vezessenek pásztorkodó közösségek földjeinek elvesztéséhez vagy közösségeik elűzéséhez. A klímaberuházások nem mélyíthetik a konfliktusokat, és nem rombolhatják a pásztorkodó rendszereket. **Az igazságos átmenet azt jelenti, hogy a pásztorkodók nem a klímavédelmi intézkedések járulékos áldozataivá válnak, hanem olyan kulcsszereplőkként jelennek meg, akik a regeneratív, ökológiailag integrált tájgazdálkodás fontos partnerei.**

Köszönetnyilvánítás: Ezt az összefoglalót a Legelők és Pásztorok Nemzetközi Évének (IYRP) Globális Szövetségén belül működő Pásztorkodás és Klímaváltozás Munkacsoport készítette. A dokumentum szerzői: Saverio Krätli, Claire Bedelian, Jackson Wachira, Florence Crick, Michelle Venter, Edwige Marty, Blamah Jalloh, Ced Hesse és Ann Waters-Bayer. A dokumentum célja kettős: érdekérvényesítési eszközként szolgálni, valamint hozzájárulni a pásztorkodó térségekben alkalmazott klímaválaszok újragondolásához.

Javasolt hivatkozás: IYRP Pásztorkodás és Klímaváltozás Munkacsoport (2025): *A változékonyság a kulcs: a klímapolitikák újragondolása a pásztorkodás szemszögéből*. Kiadó: IYRP 2026 Globális Titkárság.

Fordította: Molnár Zsolt, Ökológiai Kutatóközpont